

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2019

**Μάθημα:** Αρχαία Ελληνικά (36)

**Ημερομηνία και ώρα εξέτασης:** Πέμπτη, 23 Μαΐου 2019, 08:00-11:00

ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΝΕΑ (9) ΣΕΛΙΔΕΣ

**I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**

**A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση**

**(Μονάδες 30)**

α) καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὦνῃ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων.	2
σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπορίου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν,	2
καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πίνοντα ἢ φαγόντα,	1
καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστιν συμβουλευσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαίοντα,	2
ὃ τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὃ τι μὴ, καὶ ὅπόσον καὶ ὅποτε·	2
ὥστε ἐν τῇ ὦνῃ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος·	1
μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν,	1
ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμὴν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημένον.	3
ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν·	1
ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι.	1
<b>Πλάτωνος Πρωταγόρας Ε΄</b>	<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>
	<b>16</b>

<b>β)</b> ἀθρόα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῆ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν	<b>2</b>
ἦν δέ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι,	<b>1</b>
κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας ἀυχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσσησθαι.	<b>2</b>
καίτοι εἰ ῥαθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεόν ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν,	<b>3</b>
περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν,	<b>2</b>
καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι,	<b>2</b>
καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις.	<b>2</b>
<b>Θουκυδίδη Ἱστορίαι Β΄ 39</b>	<b>ΣΥΝΟΛΟ 14</b>

### **B. Αἰδίδακτο κείμενο για μετάφραση**

**(Μονάδες 25)**

καὶ μὴν ὅτι μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλοισθ' ἂν τὴν ἀρχὴν ἦν πρότερον ἐκέκτησθε ἀναλαβεῖν πάντες ἐπιστάμεθα·	<b>3</b>
τοῦτο δὲ πῶς μᾶλλον εἰκὸς γενέσθαι ἢ εἰ αὐτοὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀδικουμένοις βοηθοῖτε;	<b>3</b>
ὅτι δὲ πολλῶν ἄρχουσι, μὴ φοβηθῆτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τοῦτο θαρρεῖτε,	<b>2</b>
ἐνθυμούμενοι ὅτι καὶ ὑμεῖς ὅτε πλείστων ἤρχετε, τότε πλείστους ἐχθροὺς ἐκέκτησθε. [...]	<b>2</b>
ἐπεὶ δὲ γε Λακεδαιμόνιοι προέστησαν, τότε ἔφηναν οἷα περὶ ὑμῶν ἐγίγνωσκον.	<b>3</b>
καὶ νῦν γε, ἂν φανεροὶ γενώμεθα ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς συνασπιδοῦντες ἐναντία τοῖς Λακεδαιμονίοις,	<b>4</b>
εὖ ἴστε, ἀναφανήσονται πολλοὶ οἱ μισοῦντες αὐτούς.	<b>3</b>
ὡς δὲ ἀληθῆ λέγομεν, ἐὰν ἀναλογίσησθε, αὐτίκα γνώσεσθε.	<b>3</b>
τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής;	<b>2</b>
<b>Ξενοφῶντος Ἑλληνικά 3.5.10-11 (διασκευή)</b>	<b>ΣΥΝΟΛΟ 25</b>

### **Ενδεικτική μετάφραση:**

Αθηναίοι, όλοι γνωρίζουμε καλά ότι θα θέλατε ν' αποκτήσετε ξανά την παλιά σας ηγεμονία/εξουσία, την οποία/που κατείχατε προηγουμένως· αυτό πώς είναι πιθανότερο/φυσικότερο/πιο εύλογο να γίνει, παρά αν εσείς οι ίδιοι βοηθάτε όσους αδικούνται από εκείνους/όσους αδικούν εκείνοι; Μη φοβηθείτε, επειδή εξουσιάζουν πολλούς/ έχουν πολλούς κάτω από την εξουσία τους, αλλά εξαιτίας αυτού να έχετε περισσότερο θάρρος αναλογιζόμενοι/ σκεπτόμενοι/ στοχαζόμενοι/ φέρνοντας στον νου σας ότι και εσείς όταν εξουσιάζατε πάρα πολλούς, τότε είχατε αποκτήσει πάρα πολλούς εχθρούς· όταν όμως οι Λακεδαιμόνιοι μπήκαν επικεφαλής, τότε φανέρωσαν/έδειξαν τι είδους αισθήματα είχαν/έτρεφαν για σας. Και τώρα βέβαια, αν εμείς κι εσείς φανερωθούμε/αποκαλυφθούμε ότι συνασπιζόμαστε εναντίον των Λακεδαιμονίων, να είστε βέβαιοι, θα φανούν ότι είναι πολλοί οι οποίοι τους μισούν. Αν αναλογιστείτε/σκεφτείτε, θα αντιληφθείτε αμέσως ότι λέμε την αλήθεια. Ποιος απομένει/μένει πια ευνοϊκός/ευμενής/με ευνοϊκή διάθεση προς αυτούς;

### **Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία**

**(Μονάδες 5)**

Διαίτη δὲ τὴν ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα ἧ χρώμενος ἂν τις, εἰ μὴ τι δαιμόνιον εἶη, θαρραλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι καὶ οὐκ ἂν ἀπορήσειε τοσαύτης δαπάνης. οὕτω γὰρ εὐτελής ἦν, ὥστ' οὐκ οἶδ' εἶ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα.

### **Ξενοφώντας Ἀπομνημονεύματα 1.3.5**

#### **Αφαιρούνται:**

- (α) 0,25 μονάδα για κάθε τονικό λάθος ή παράλειψη τόνου ή πνεύματος ή υπογεγραμμένης
- (β) εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα λάθη τόνου ή πνεύματος αφαιρείται 0,25 μονάδα.
- (γ) 0,5 μονάδα για ορθογραφικό ή γραμματικό λάθος
- (δ) εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα ορθογραφικά ή γραμματικά λάθη αφαιρείται 0,5 μονάδα.
- (ε) σε περίπτωση που συνδυάζονται οι περιπτώσεις (α) και (γ) αφαιρείται 0,5 μονάδα.
- (στ) το επαναλαμβανόμενο λάθος αξιολογείται μόνο **μία** φορά.

**Δ. Παρατηρήσεις στο αδίδακτο κείμενο**

**(Μονάδες 20)**

**1. α) *ἀναλαβεῖν***

Να γράψετε τον ίδιο τύπο του ρήματος στον Μέλλοντα και στον Παρακείμενο στην ίδια φωνή.

***Μέλλοντας: ἀναλήψεσθαι***

***Παρακείμενος: ἀνειληφέναι***

**(2 X 0,5 = 1)**

**β) *ἐκέκτησθε***

Να γράψετε το γ' πρόσωπο πληθυντικού στην υποτακτική και ευκτική του Ενεστώτα στην ίδια φωνή.

***Υποτακτική: κτῶνται***

***Ευκτική: κτῶντο***

**(2 X 0,5 = 1)**

**γ) *ἐγίγνωσκον***

Να γράψετε τη μετοχή Αορίστου β' στην ονομαστική ενικού του αρσενικού γένους και τη μετοχή Παρακειμένου στην ονομαστική ενικού του ουδέτερου γένους στην ίδια φωνή.

***Αόριστος β': (ὁ) γνούς***

***Παρακείμενος: (τὸ) ἐγνωκός***

**(2 X 0,5 = 1)**

**δ) *λέγομεν***

Να γράψετε το α' πρόσωπο πληθυντικού στην οριστική του Μέλλοντα και του Υπερσυντελικού στην ίδια φωνή.

***Μέλλοντας: λέξομεν/ἐροῦμεν***

***Υπερσυντελικός: εἰρήκεμεν***

**(2 X 0,5 = 1)**

**2. α) *φανεροί, εὐμενής***

Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο πάνω επιθέτων. Να διατηρήσετε αμετάβλητα την πτώση, τον αριθμό και το γένος.

***φανεροί: Συγκριτικός: φανερώτεροι***

***Υπερθετικός: φανερώτατοι***

***εὐμενής: Συγκριτικός: εὐμενέστερος***

***Υπερθετικός: εὐμενέστατος***

**(4 X 0,5 = 2)**

- β) (i) ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι  
(ii) τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής;

Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό μόνο τους κλιτούς τύπους.

- (i) ἄνδρες: ἄνερ  
Ἀθηναῖοι: Ἀθηναῖε  
(ii) τίς: τίνες  
καταλείπεται: καταλείπονται  
αὐτοῖς: αὐτῶ  
εὐμενής: εὐμενεῖς

(6 X 0,5 = 3)

\*Σε περίπτωση που ο μαθητής μετατρέψει στον αντίθετο αριθμό άκλιτο τύπο αφαιρείται 0,5 μονάδα.

3. α) (i) τοῦτο δὲ πῶς μᾶλλον εἰκὸς γενέσθαι  
τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «εἰκός (έστι)»  
(ii) πολλῶν ἄρχουσι  
αντικείμενο στο ρήμα «ἄρχουσι»  
(iii) πολὺ μᾶλλον διὰ τοῦτο θαρρεῖτε  
εμπρόθετος προσδιορισμός του αναγκαστικού αιτίου/αιτίας  
(iv) ἂν φανεροῖ γενώμεθα ἡμεῖς  
κατηγορούμενο στο «ἡμεῖς» και στο «ὑμεῖς» (συνδεδητικό ρήμα «γενώμεθα»)  
(v) ὡς δὲ ἀληθῆ λέγομεν  
σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα «λέγομεν»  
(vi) τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής;  
δοτική αντικειμενική στο «εὐμενής»

Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο πάνω υπογραμμισμένους τύπους.

(6 X 0,5 = 3)

β) ὡς δὲ ἀληθῆ λέγομεν, ἐὰν ἀναλογίσθητε, αὐτίκα γνώσεσθε

- (i) Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά, σημασία).  
(ii) Να τον μετατρέψετε έτσι, ώστε να δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού.

Υπόθεση: ἐὰν ἀναλογίσθητε	(0,5)
Απόδοση: γνώσεσθε	(0,5)
Εκφορά: Υπόθεση: ἐάν + υποτακτική	(0,5)
Απόδοση: οριστική Μέλλοντα	(0,5)
Εἶδος: προσδοκώμενο	(1)

**Μετατροπή: Αντίθετο του πραγματικού**

**Υπόθεση: *εί άνελογίζεσθε/άνελογίσασθε/άνελελόγισθε* (0,5)**

**Απόδοση: *έγιγνώσκετε άν/έγνωτε άν/έγνώκετε άν/έγνωκότες ήτε άν* (0,5)**

4. α) (i) Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας την αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β (στη στήλη Β περισεύει μια λέξη).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. έφηναν	α. είδηση
2. είχον	β. άφιξη
3. ίστε	γ. σχήμα
	δ. φάσμα

1-δ

2-γ

3-α

(3 X 0,5 = 1,5)

**(ii) *άπενεγκείν, συμβουλεύσασθαι***

Να αναλύσετε τις λέξεις από το πρώτο διδαγμένο κείμενο για μετάφραση στα συνθετικά τους μέρη.

***άπενεγκείν: από+φέρω***

***συμβουλεύσασθαι: σύν+βουλεύομαι***

(4 X 0,25 = 1)

**β) *έπιστάμεθα, έγίγνωσκον, δέξασθαι***

Για καθεμιά από τις πιο πάνω λέξεις των κειμένων να σχηματίσετε ό,τι σας ζητείται στα Νέα Ελληνικά:

**(i) *έπιστάμεθα*: επίρρημα**

**(ii) *έγιγνωσκον*: απλό επίθετο**

**(iii) *δέξασθαι*: απλό ουσιαστικό**

**(i) *έπιστάμεθα*: επισταμένως, επισταμένα, επιστημονικά...**

**(ii) *έγιγνωσκον*: γνωστός, γνωστικός, γνώριμος, γνωμικός...**

**(iii) *δέξασθαι*: δέκτης, δοχείο, δοκός, δοκάρι, δεξίωση, δεξαμενή, δεκτικότητα...**

(3 X 0,5 = 1,5)

## **Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)**

Όλοι ομολογούν ότι οι πρόγονοι προσέδωσαν σ' εμάς τους μεταγενεστέρους όχι μόνο πολύ μεγάλη δύναμη αλλά και δόξα. Γι' αυτό κι εμείς με έργα θα διαφυλάξουμε αυτά για να αποδείξουμε σε όλους ότι είμαστε πιο άξιοι από τους άλλους.

*Πάντες όμολογοῦσι(ν) ὅτι οἱ πρόγονοι προσέδοσαν/ τοὺς προγόνους προσδοῦναι ἡμῖν τοῖς ἐπιγιγνομένοις/ τοῖς ἔπειτα/ τοῖς μεταγενεστέροις οὐχὶ μόνον/οὐ μόνον μεγίστην δύναμιν ἀλλὰ καὶ δόξαν.*

(μονάδες 2,5)

*Διὸ/δι' ὃ/ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἔργω/ἔργοις, διαφυλάξομεν ταῦτα ἵνα ἐπιδείξωμεν/ὡς ἐπιδείξοντες πᾶσιν ὅτι ἀξιώτεροί ἐσμεν/ πᾶσιν ὄντες ἀξιώτεροι τῶν ἄλλων/ ἢ οἱ ἄλλοι.*

(μονάδες 2,5)

## **II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ**

(Μονάδες 15)

### **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

1. Συμφωνήσαμε σ' αυτά και ξεκινήσαμε. Όταν φτάσαμε στην είσοδο, σταματήσαμε και συνεχίσαμε μια συζήτηση που είχαμε αρχίσει όσο ερχόμαστε· για να μη την αφήσουμε λοιπόν μισή, αλλά να την τελειώσουμε και να μπούμε, σταθήκαμε στα πρόθυρα του σπιτιού και συζητούσαμε ωσότου καταλήξαμε σε συμφωνία.

Μου φαίνεται λοιπόν πως ο θυρωρός, ένας ευνούχος, μας άκουε, και είναι πιθανό, από τους πολλούς σοφιστές που συνέρρεαν, να ήταν θυμωμένος με τους επισκέπτες· όταν λοιπόν χτυπήσαμε την πόρτα και άνοιξε και μας είδε· - Α, είπε, κάτι σοφιστές· δεν ευκαιρεί· - την ίδια στιγμή έσπρωξε με τα δυο του χέρια την πόρτα με όση δύναμη είχε και την έκλεισε. Εμείς πάλι χτυπούσαμε και κείνος με κλειστή την πόρτα απάντησε και είπε· - Ε, άνθρωποι, είπε, δεν ακούσατε ότι δεν ευκαιρεί; - Καλέ μου άνθρωπε, είπα εγώ, δεν ερχόμαστε για τον Καλλία κι ούτε σοφιστές είμαστε· ησύχασε· τον Πρωταγόρα χρειαζόμαστε και ήλθαμε να τον δούμε· ανάγγειλέ μας λοιπόν. – Μόλις και μετά βίας μας άνοιξε τέλος ο άνθρωπος την πόρτα.

Πλάτωνος Πρωταγόρας ΣΤ'

Στο κεφάλαιο ΣΤ΄ αναδεικνύεται το σκηνογραφικό ταλέντο του Πλάτωνα. Να το εντοπίσετε και να το τεκμηριώσετε με τρεις (3) αναφορές σας στο κείμενο.

(μονάδες 6)

**Το σκηνογραφικό ταλέντο του Πλάτωνα αναδεικνύεται μέσα από τις πιο κάτω φράσεις:**

- Όταν φτάσαμε στην είσοδο, σταθήκαμε στα πρόθυρα του σπιτιού
- ο θυρωρός, ένας ευνούχος, μας άκουε, και είναι πιθανό, από τους πολλούς σοφιστές που συνέρρεαν, να ήταν θυμωμένος
- - Α, είπε, κάτι σοφιστές· δεν ευκαιρεί·-
- Εμείς πάλι χτυπούσαμε και κείνος με κλειστή την πόρτα απάντησε και είπε· - Ε, άνθρωποι, είπε, δεν ακούσατε ότι δεν ευκαιρεί;
- ...

**Η παραστατικότητα, οι σκηνοθετικές οδηγίες, η ζωντανία, το κωμικό στοιχείο, ο θεατρικός διάλογος η κίνηση, η γλαφυρή περιγραφή, οι εικόνες (οπτικές, ακουστικές) αναδεικνύονται μέσα από τις πιο πάνω φράσεις.**

(3 X 2 = 6)

2. [...] έχω τη γνώμη ότι σε μια στιγμή τέτοια δε θα ήταν αταίριαστο να ειπωθούν τα πράγματα αυτά, και ακόμα ότι θα έχουν να κερδίσουν όλοι όσοι είναι μαζεμένοι εδώ, και οι ντόπιοι και οι ξένοι, αν τα ακούσουν.

Θουκυδίδη Ίστορία Β΄ 36

Ποιο όφελος θα προκύψει για τους Αθηναίους πολίτες και ποιο όφελος για τους ξένους, ακούγοντας τον Επιτάφιο λόγο; Να σχολιάσετε με συντομία.

(μονάδες 4)

**Οι Αθηναίοι πολίτες αλλά και οι ξένοι, ακούγοντας τον Επιτάφιο σίγουρα θα ωφεληθούν. Ο Αθηναίος θα νιώσει το ηθικό του να ανεβαίνει, ακούγοντας τα κατορθώματα των προγόνων του και της δικής του γενιάς. Ο ξένος θα ωφεληθεί, καθώς μπροστά του θα έχει παρουσιαστεί ένα πρότυπο πολιτείας και τρόπων ζωής το οποίο θα μπορούσε να μιμηθεί και ο ίδιος (έμμεση παρουσίαση της Αθήνας ως μορφωτικού κέντρου).**

(Από τις σημειώσεις των Συμβούλων Φιλολογικών Μαθημάτων)

(2 X 2 = 4)

3. α) Ο Ζεύς τότε επειδή φοβήθηκε για το γένος μας, μήπως ολότελα εξαφανιστεί, στέλνει τον Ερμή να φέρει στους ανθρώπους την αιδώ και τη



δικαιοσύνη (αἰδώς-δίκη), για να υπάρξει αρμονία στις πόλεις και δεσμοί φιλίας δημιουργοί.

Πλάτωνος Πρωταγόρας ΒΒ´

**β)** *Κι ενώ στην ιδιωτική μας ζωή περνούμε απείραχτα μεταξύ μας, σαν πολίτες είναι πιο πολύ από εσωτερικό σεβασμό (διὰ δέος) που δεν παρανομούμε, στους άρχοντές μας κάθε φορά πειθαρχικοί και στους νόμους και μάλιστα σε όσους από αυτούς έχουν γίνει για να βοηθούν τους αδικημένους, και σε όσους, και άγραφοι που είναι, όμως φέρνουν ντροπή ομολογημένη.*

Θουκυδίδη Ίστορία Β´ 37

**α)** Να εντοπίσετε και να εξηγήσετε τα ουσιαστικά στοιχεία της πολιτικής ζωής που αναφέρονται στα δύο πιο πάνω αποσπάσματα.

(μονάδες 3)

**β)** Να αναπτύξετε σε κείμενο 5-6 γραμμών δύο (2) θετικές συνέπειες της συμβολής τους στη συνοχή των κοινωνιών.

(μονάδες 2)

**α)** *Τα ουσιαστικά στοιχεία της πολιτικής ζωής των αρχαίων Αθηναίων είναι η αιδώς, δηλαδή ο σεβασμός στον άγραφο νόμο, η ντροπή, η μετριοφροσύνη, τα όριά μας απέναντι στους άλλους, και η δίκη, δηλαδή ο σεβασμός στους γραπτούς νόμους. Από την άλλη το δέος φαίνεται από την υπακοή πιο πολύ στους θεσμούς και τους άρχοντες και είναι αποτέλεσμα καλλιέργειας και παιδείας.*

(Από το βιβλίο της ΥΑΠ)

(3 X 1 = 3)

**β)** *Θετικές συνέπειες που προκύπτουν από την ύπαρξη των πιο πάνω είναι ο αλληλοσεβασμός, η σύσφιξη των ανθρώπινων σχέσεων, η περιστολή των εγωιστικών τάσεων, η αλληλεγγύη, η συνειδητοποίηση ότι το ατομικό συμφέρον εντάσσεται στο συλλογικό, η κατοχύρωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας...*

(2 X 1 = 2)

**-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-**